

วิถีวัฒนธรรมชนเผ่า ปกากะญอ จังหวัดตาก

5.8951

78

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก
กระทรวงวัฒนธรรม

www.takculture.com

ที่ปรึกษา

นายสุริยะ	ประสาทบัณฑิตย์	ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก
นายสุวัฒน์	พรมสุวรรณ	รองผู้ว่าราชการจังหวัดตาก
นางศรีสมร	เทพสุวรรณ	วัฒนธรรมจังหวัดตาก
นายปรีชา	ใจเพชร	นายอำเภอแม่สอด
นายนรภัทร	ปลอดทอง	นายอำเภอแม่ระมาด
นายสมชาย	ไตรทิพย์ชาติสกุล	นายอำเภอท่าสองยาง
นายธงชัย	ตรีทิพย์รักษ์	นายอำเภออุ้มผาง
นายฉัตรนาคย์	เทียนขาว	นายอำเภอพบพระ

คณะทำงาน

นางสมจิต	คุปต์ขุญเฐียร	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
นางวนิดา	เกียรติสิน	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นายอุทาน	เชมิด	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวอัจฉรา	คำสอน	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวน้อมจิต	ปะภูชะกัง	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาววาริรัตน์	ทองงามข้า	นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ
นางสาวรัตนา	เจียมศิริ	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
นางสาวอ้อมอรุณ	คำแสน	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
นางสาวกฤษมน	มะโนวาง	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
นางสาวปวีณา	จีนเมือง	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
นางสาวพวงบุปผา	รักษาจิต	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
นายกิตติพงษ์	เทพนิกร	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

กองบรรณาธิการ

นางรัตนา	ตาแจ้ง	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
นางสาวขวัญใจ	ตันจันทร์	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
นางสาวเกศรินทร์	เกตุรักษา	อาสาสมัครวัฒนธรรม
นายธนภัทร	บุรีรักษ์	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
นางสาวกัญจนพร	น่วมเกตุ	เจ้าหน้าที่ธุรการ

วิถีวัฒนธรรมชนเผ่า ปกากะญอ จังหวัดตาก

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก
กระทรวงวัฒนธรรม

LOC00898

ท้องถิ่น

305.8951

๖๕๗๘

คานยม

๐๕๒๐/๕๖

ด้วยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง” ตามข้อเสนอของคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการ เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งเรื่องการจัดการทรัพยากร การศึกษา สิทธิในสัญชาติ อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดตากจึงได้ดำเนินการตามแนวนโยบายด้วยการบูรณาการร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนและรากฐานทางวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงมีความเข้มแข็ง ทั้งในการดำรงชีวิตและการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

จังหวัดตาก มีอาณาเขตติดต่อกับ ๔ จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ ที่อำเภอแม่สอด จึงทำให้จังหวัดตากเป็นแหล่งรวมของกลุ่มชนที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มชนที่เรียกตัวเองว่า กะเหรี่ยง หรือ ปกาเกอญอ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๒๗,๐๐๐ คน ครัวเรือนอาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดตาก ชุมชนปกาเกอญอเหล่านี้มีวิถีชีวิตที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความงดงาม และเต็มไปด้วยหลักของการอนุรักษ์ธรรมชาติที่นำศึกษาอย่างยิ่ง หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนเผ่าปกาเกอญอ จังหวัดตาก จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มภายใต้ชื่อเรื่อง “วิถีวัฒนธรรมชนเผ่าที่เราคุ้นเคย ปกาเกอญอ จังหวัดตาก” ทั้งนี้ เพื่อเผยแพร่วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าปกาเกอญอ จังหวัดตาก ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งเพื่อเป็นองค์ความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าต่อไป

นายสุริยะ ประสาทบัณฑิตย์

ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก

คำนำ

กะเหรี่ยง หรือ ปกาเกอญอ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่บรรพบุรุษได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในแถบภาคเหนือของไทย นานกว่า ๒๐๐ ปีมาแล้ว ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากชนเผ่าอื่น ๆ ใช้ชีวิตอิงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ปกาเกอญอส่วนใหญ่ ยังคงรักษาภูมิปัญญาของตนไว้ และแสดงออกมาในรูปของกระบวนการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันด้วยระบบครอบครัวและเครือญาติ ความเชื่อและคุณค่าของพิธีกรรมที่แฝงตัวเกี่ยวพันกับศาสนา สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของความเป็นคน ถึงแม้จะมีชีวิตจำกัดด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ยังมีพลังในการสร้างสรรค์ซ่อนอยู่

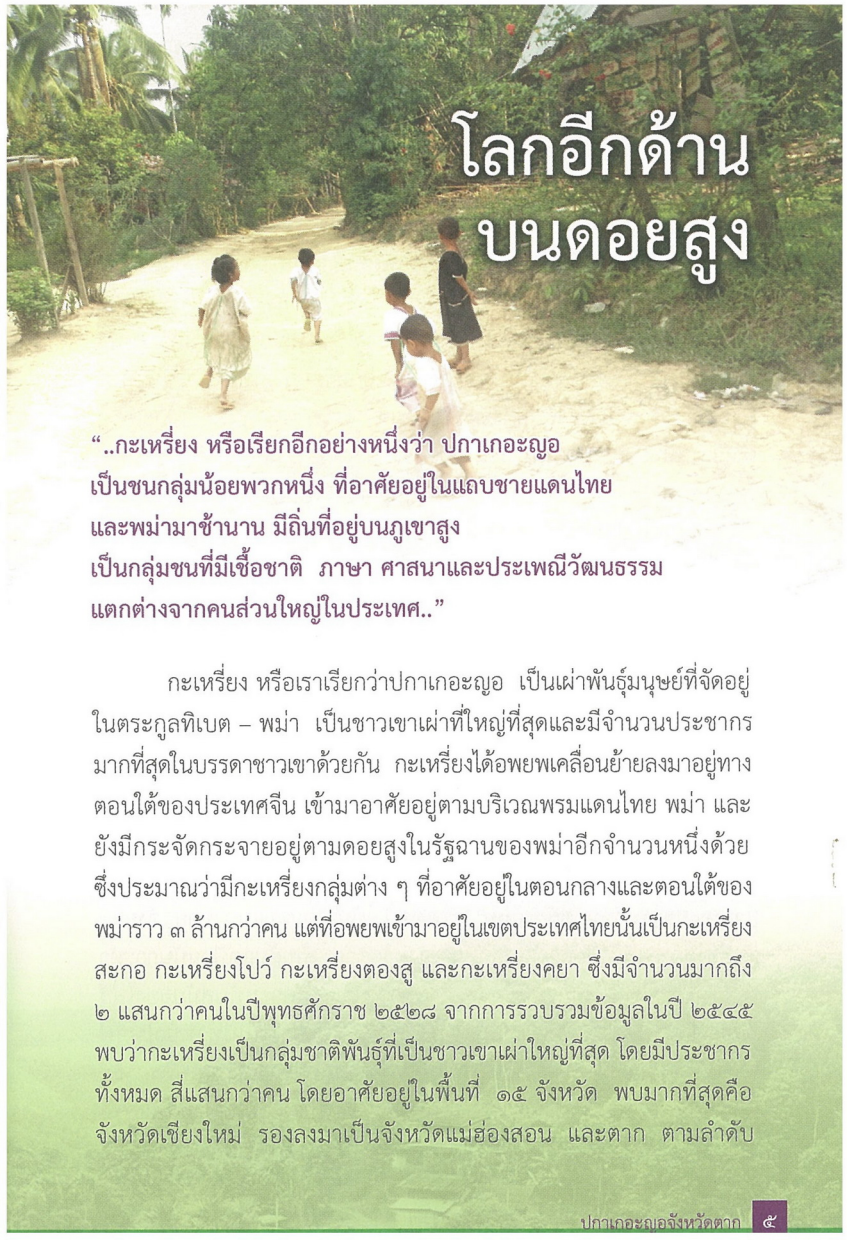
ท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีและสังคมวัตถุนิยมในปัจจุบัน ทำให้ปกาเกอญอต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว จนตั้งตัวไม่ทัน ทำให้เกิดการสับสนในการเลือกรับหรือปฏิเสธ โดยเฉพาะด้านประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ ถูกปรับเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของการพัฒนาในหลายรูปแบบ ทั้งจากภาครัฐและการและองค์กรต่าง ๆ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ จึงได้ร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ที่มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ จัดกิจกรรมโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชน ในการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมของชนเผ่าปกาเกอญอ เป็นการเปิดโลกอีกด้านบนคอยสูง เพื่อเผยแพร่เรื่องราวความน่าประทับใจในด้านจิตวิญญาณของชาวปกาเกอญอจังหวัดตาก

คณะผู้จัดทำหนังสือ “วิถีวัฒนธรรมชนเผ่า ปกาเกอญอจังหวัดตาก” ได้ข้อมูล และบทความจากหนังสือหลายเล่ม จึงขอขอบคุณเจ้าของหนังสือและบทความรวมทั้งภาพประกอบจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

คำนำ

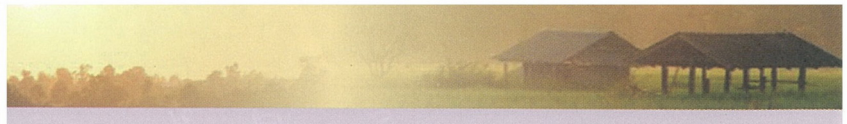
โลกอีกด้านบนดอยสูง.....	๕
ปกากะญอในจังหวัดตาก.....	๙
ฤๅษี...บ้านเลตองคุ.....	๑๔
การแต่งกาย.....	๒๒
บ้าน...ปกากะญอ.....	๒๖
ประเพณี วัฒนธรรม.....	๓๐
อาหารการกิน.....	๔๒
อัศจรรย์ความเชื่อ.....	๔๔
ข้อคิดท้ายเล่ม.....	๔๖

โลกอีกด้าน บนดอยสูง

“..กะเหรี่ยง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปกาเกอะญอ เป็นชนกลุ่มน้อยพวกหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ในแถบชายแดนไทย และพม่ามาช้านาน มีถิ่นที่อยู่บนภูเขาสูง เป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาและประเพณีวัฒนธรรม แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในประเทศ..”

กะเหรี่ยง หรือเราเรียกว่าปกาเกอะญอ เป็นเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่จัดอยู่ในตระกูลทิเบต - พม่า เป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่ที่สุดและมีจำนวนประชากรมากที่สุดในการดาบสชาดด้วยกัน กะเหรี่ยงได้อพยพเคลื่อนย้ายลงมาอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน เข้ามาอาศัยอยู่ตามบริเวณพรมแดนไทย พม่า และยังมีกระจัดกระจายอยู่ตามดอยสูงในรัฐฉานของพม่าอีกจำนวนหนึ่งด้วย ซึ่งประมาณว่ามีกะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในตอนกลางและตอนใต้ของพม่าราว ๓ ล้านกว่าคน แต่ที่อพยพเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยนั้นเป็นกะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงตองสุ และกะเหรี่ยงคยา ซึ่งมีจำนวนมากถึง ๒ แสนกว่าคนในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ จากการรวบรวมข้อมูลในปี ๒๕๔๕ พบว่ากะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชาวเขาเผ่าที่ใหญ่ที่สุด โดยมีประชากรทั้งหมด สี่แสนกว่าคน โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ ๑๕ จังหวัด พบมากที่สุดคือ จังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และตาก ตามลำดับ

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างพม่ากับรัฐกะเหรี่ยง รวมทั้งชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เป็นแรงกดดันให้ชาวกะเหรี่ยงอพยพเข้าออกในแถบชายแดนของประเทศไทยเสมอ

หมู่บ้านกะเหรี่ยงส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามไหล่เขาในแถบภาคเหนือของประเทศ แต่ละหมู่บ้านไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ก็จะมีหัวหน้าหรือผู้นำ เราสามารถระบุที่ตั้งของหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดตามแผนที่ของกรมแผนที่ทหาร โดยทั่วไปกะเหรี่ยงมักอยู่เป็นที่ ไม่ร้อนแฉะหรืออพยพไปที่อื่น ลักษณะการสร้างบ้านเรือนจะเป็นแบบถาวร นิยมสร้างเป็นบ้านยกพื้นสูง มีชานบ้าน บางส่วนก็มีที่อยู่อาศัยบนที่ราบ สังคมกะเหรี่ยงเป็นสังคมเกษตรกรรม ผลิตเพื่อเลี้ยงชีพ ปลูกข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีที่นาของตนเอง ส่วนใหญ่จะปลูกข้าวเจ้า โดยทำนาดำแบบขั้นบันได และทำไร่หมุนเวียน ด้วยการทดน้ำจากลำห้วยลำธาร ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สะท้อนถึงความชาญฉลาดของบรรพบุรุษ

กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเพียงเผ่าเดียวที่ไม่นิยมตัดโค่นต้นไม้และทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยอย่างเช่นชาวเขาเผ่าอื่น ๆ เป็นชาวเขาเผ่าเดียวที่มีการอนุรักษ์ดินน้ำ ต้นไม้ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นบนยอดดอยที่เป็นแหล่งอาศัยปลูกสร้างบ้านเรือนของชนชาวกะเหรี่ยง จึงมักจะมีคุณสมบัติและเต็มไปด้วยป่าไม้ที่หนาทึบ เช่น เขตป่าและภูเขาบนดอยอินทนนท์ ที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ หรือเขตป่าไม้บริเวณลุ่มแม่น้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และบริเวณอำเภออุ้มผางจังหวัดตาก เป็นต้นแต่ปัจจุบันการทำไร่หมุนเวียนได้รับผลกระทบจากความก้าวหน้าและความทันสมัยของโลกภายนอกที่ไหลบ่ามาอย่างรวดเร็ว เช่น การที่รัฐบาลสัมปทานป่าให้กับบริษัทใหญ่ทำให้พื้นที่ทำกินของกะเหรี่ยงลดลง การส่งเสริมเกษตรกรรมแบบใหม่ การทำลายพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น กะเหรี่ยงจึงปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมแบบใหม่ด้วยการออกไปเป็นแรงงานรับจ้าง หรือทำอาชีพอื่น

ชาวกะเหรี่ยงมีความเป็นอยู่เรียบง่าย รักสงบ รักธรรมชาติ ไม่ชอบ การต่อสู้ จึงมีชีวิตที่สันโดษและสมถะ เป็นสังคมที่น่ารัก มีระบบครอบครัวเดี่ยว นับถือญาติฝ่ายมารดา ผู้หญิงเป็นใหญ่ในบ้าน เมื่อแต่งงานแล้ว ฝ่ายชาย จะต้องไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง ลักษณะครอบครัวจะอยู่แบบผัวเดียวเมียเดียว ตลอดไป และจะเข้มงวดเคร่งครัดในเรื่องชู้สาวมาก การได้เสียก่อนแต่งงาน ถือเป็นความผิด ต้องลงโทษปรับไหมและเลี้ยงผี เพราะเชื่อว่าใครทำผิด ประเพณีผีจะโกรธ และลงโทษให้เจ็บไข้ได้ป่วย หรือเกิดเหตุร้ายต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของผู้ชายจะต้องรู้จักการไร่ ทำนา รู้จักการเลือก ไม้สร้างบ้าน จักสาน ส่วนผู้หญิงก็ต้องรู้จักงานทอผ้า ตักน้ำ ตำข้าว หาพืช ผักสมุนไพร และเลี้ยงลูก แต่ปัจจุบัน ชาวกะเหรี่ยงในหลายพื้นที่ หันไปทำงานรับจ้างนอกพื้นที่และรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามา จนทำให้วิถี ชีวิตกะเหรี่ยงที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก ปัจจุบัน

ปกากะญอจังหวัดตาก

จังหวัดตาก มีอาณาเขตติดต่อกับ ๙ จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และมีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเมียนมาร์ เป็นแหล่งรวมของกลุ่มชนที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มชนที่เรียกตัวเองว่า กะเหรี่ยงหรือปกากะญอ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๒๗,๐๐๐ คน ครัวเรือน อาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดตาก ประกอบด้วย อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภออุ้มผาง อำเภอบ้านตาก และอำเภอสามเงา

ปกากะญอจังหวัดตาก มีภาษาประจำเผ่า ส่วนใหญ่นับถือผีและมีความเชื่อว่าผีอยู่ทุกหนแห่ง ทั้งบ้าน ในป่า ไร่นา ลำธาร ต้นไม้ทั่วไป จึงมีความเกรงกลัวในการกระทำสิ่งไม่ดี เช่น การไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ เพราะเชื่อว่ามีผีอาศัยอยู่ การไม่ลักขโมย การมีชีวิตคู่ผัวเมียเดียวตลอดชีวิต ไม่ผิดลูกผิดเมียผู้อื่น ซึ่งถือเป็นความผิดที่รุนแรงมาก ภายในหมู่บ้านจะมีหัวหน้าที่สมาชิกทุกคนให้ความนับถือและเชื่อฟัง จึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุข มีความผูกพันและรักเผ่าพันธุ์ของตนเอง

หนุ่มสาวเมื่อแต่งงานกันแล้ว ฝ่ายชายจะต้องแยกไปสร้างเรือนใหม่ ผู้หญิงจะเป็นใหญ่ในบ้าน และเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ ส่วนผู้ชายเป็นหลักในเรื่องการทำมาหากิน ชาวปกากะญอเมื่อตัดสินใจ แต่งงานกันแล้วจะรักเดียวใจเดียวตลอดไป ไม่มีการหย่าร้างหรือมีเมียน้อยทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขเพราะสามีภรรยาจะมีความประนีประนอมกันและให้เกียรติกันเป็นอย่างมาก

ข้อมูลประชากรเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดตาก ปี ๒๕๕๓

ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๖ จังหวัดตาก

ลำดับ	อำเภอ/ตำบล	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร	สัญชาติ ไทย	ไม่มี สัญชาติ
อำเภอท่าสองยาง					
๑	ตำบลแม่ต๋าน	๑,๖๖๘	๘,๓๗๓	๗,๘๖๕	๕๐๘
๒	ตำบลแม่อุสุ	๓,๑๕๓	๑๔,๙๔๔	๑๓,๕๓๐	๑,๔๑๔
๓	ตำบลท่าสองยาง	๑,๒๐๐	๖,๒๙๗	๕,๙๑๑	๓๘๖
๔	ตำบลแม่สอง	๓,๔๖๖	๑๙,๑๑๖	๑๘,๒๕๘	๘๕๘
๕	ตำบลแม่หละ	๑,๖๖๔	๘,๓๐๘	๗,๘๙๖	๔๑๒
๖	ตำบลแม่วะหลวง	๑,๕๗๔	๗,๓๖๖	๗,๓๕๙	๗
อำเภอบ้านตาก					
๑	ตำบลท้องฟ้า	๓๔	๑๙๐	๑๙๐	-
อำเภอแม่ระมาด					
๑	ตำบลชะเนงใจ	๑,๒๗๔	๕,๘๑๗	๔,๙๗๙	๘๓๘
๒	ตำบลพระธาตุ	๙๔๑	๔,๖๘๑	๔,๕๘๑	๑๐๐
๓	ตำบลแม่ตื่น	๑,๖๓๑	๘,๔๖๓	๗,๘๒๖	๖๓๗
๔	ตำบลสามหมื่น	๗๙๘	๔,๖๒๖	๔,๒๐๕	๔๒๑

ลำดับ	อำเภอ/ตำบล	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร	สัญชาติ ไทย	ไม่มี สัญชาติ
อำเภอแม่สอด					
๑	ตำบลพะวอ	๕๓๘	๓,๒๔๒	๓,๑๗๒	๗๐
๒	ตำบลแม่กุ	๓๑๖	๑,๕๘๔	๑,๕๖๖	๑๘
๓	ตำบลมหาวัน	๓๔๒	๑,๖๖๒	๑,๑๕๐	๕๑๒
๔	ตำบลด่านแม่ละเมา	๒๖๘	๑,๔๗๙	๑,๔๕๙	๒๐
๕	ตำบลพระธาตุผาแดง	๓๐๖	๑,๕๖๒	๑,๕๖๒	-
อำเภอสามเงา					
๑	ตำบลบ้านนา	๒๓๙	๙๔๘	๙๔๘	-
อำเภออุ้มผาง					
๑	ตำบลอุ้มผาง	๙๕๙	๓,๖๐๓	๓,๖๐๓	-
๒	ตำบลพระธาตุ	๒,๖๕๙	๑๓,๐๑๑	๑๓,๐๑๑	-
๓	ตำบลแม่จัน	๓๐๐	๑,๗๗๕	๑,๗๗๕	-
๔	ตำบลแม่ละมุ้ง	๖๗๒	๓,๓๐๙	๓,๓๐๙	-
๕	ตำบลโมโกร	๒๔๕	๑,๑๖๘	๑,๑๖๘	-
อำเภอพบพระ					
๑	ตำบลพบพระ	๑,๑๓๙	๔,๔๒๗	๔,๔๒๗	-
๒	ตำบลช่องแคบ	๙๑๙	๒,๖๒๗	๒,๖๒๗	-
๓	ตำบลวาลีย์	๖๒๑	๒,๕๔๓	๒,๕๔๓	-
๔	ตำบลรวมไทยพัฒนา	๒๓๑	๕๕๒	๕๕๒	-

จากข้อมูลของศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๖ จังหวัดตาก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่า อำเภออุ้มผางเป็นพื้นที่ที่มีกะเหรี่ยงอาศัยอยู่มากที่สุด ปกาเกอะญอที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตาก มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรม ทั่วไปคล้ายคลึงกันกับปกาเกอะญอในพื้นที่อื่น แต่ปกาเกอะญอที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเลตองคุ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีความแตกต่างจาก ปกาเกอะญอที่อื่นอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะด้านศาสนาและความเชื่อในลัทธิ ฤๅษี ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ทางด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอด ต่อกันมา

ฤๅษี..บ้านเลตองคุ

เลตองคุ เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงอยู่ติดชายแดนไทย - พม่า หมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ที่เลตองคุมีทั้งกะเหรี่ยงโปว์และกะเหรี่ยงสะกออยู่ร่วมกัน เดิมมีถิ่นฐานมาจากพม่า ต่อมาทนการกดขี่จากกษัตริย์พม่าไม่ได้ จึงอพยพร่อนเร่มาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงหุบเขาสามล่อ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านเลตองคุที่มีลำห้วยไหลผ่านตลอดปี เป็นส่วนหนึ่งของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร การเดินทางเข้าหมู่บ้านมีหลายเส้นทาง เช่น เส้นทางจากบ้านเป็งเคล็งและบ้านหม่องก๊วะ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีจุดผ่านชายแดนไทย - พม่าตั้งอยู่ เป็นหมู่บ้านสุดท้ายทางทิศตะวันตกที่ถนนจากตัวอำเภออุ้มผางไปถึง ซึ่งใช้เวลาเดินทางด้วยเท้าถึงเลตองคุประมาณ ๔-๖ ชั่วโมง การเดินทางด้วยรถและเกวียนใช้ได้เฉพาะหน้าแล้ง

ชาวบ้านเลตองคุ่มีอาชีพหลักคือการทำนาข้าว สวนหมาก สวนทุเรียน ไร่พริก ชาวบ้านจะนำพืชผลทางการเกษตรเหล่านี้ ไปขายแลกเปลี่ยนให้กับกะเหรี่ยงในเขตพม่าและตลาดเป็งเคล็งในเขตประเทศไทย ชาวบ้านเลตองคุ่มีส่วนใหญ่นับถือลัทธิฤๅษี นิกายตะละกู๋ ซึ่งแยกมาจากศาสนาพุทธ โดยมีหัวหน้าฤๅษีเป็นผู้นำ นับถือศีล ๕ ในกลุ่มของนิกายตะละกู๋เอง ยังแบ่งออกเป็นกลุ่มที่กินเจและไม่กินเจ ปัจจุบันนี้ สมาชิกลัทธิฤๅษีลดลง เนื่องจากบางส่วนได้ออกไปทำงานที่อื่น ทำให้ต้องหยุดการปฏิบัติตนเป็นฤๅษีชั่วคราว นอกจากนั้นในหมู่บ้านเลตองคุ่มียังมีกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ รวมอยู่ด้วย

ต้นหมาก

เส้นทางจากเป็งเคล็ง
เข้าสู่หมู่บ้านเลตองคุ่มี

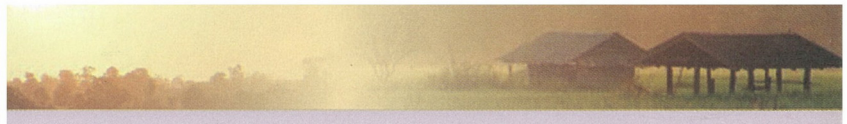
ลัทธิฤๅษี ที่หมู่บ้านเลตองคุ เครื่องครัดเรื่องประเพณี ความเชื่อ และมีกฎระเบียบข้อห้ามมากมาย ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ เช่น ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ ที่ตนเองเลี้ยงไว้ เช่น หมู เป็ด ไก่ โค กระบือ ห้ามดื่มสุรา ของมีเงินมา ห้ามเล่นการพนันทุกชนิด ห้ามแต่งงานโดยไม่ได้รับการเห็นชอบจากบิดา มารดา ผู้เฒ่าผู้แก่ ห้ามลักขโมย ผู้ชายและผู้หญิงจะตัดผมเป็นทรงไม่ได้ ยกเว้นโกนหรือปล่อยาว มีจุดไว้ตรงกลางกระหม่อมหรือหน้าผาก ฯ โดยกฎระเบียบนี้ จะเขียนติดไว้ที่กลางหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนได้อ่าน รวมไปถึงนักท่องเที่ยว ที่ควรต้องระมัดระวังมิให้ผิดข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ห้ามมิให้สตรีผ่านเข้าไปยังด้านหน้าของเรือนเก็บงาช้าง หากสมาชิกลัทธิฤๅษีคนใดฝ่าฝืน หรือละเมิดกฎระเบียบที่มีมาแต่เดิม จะถูกลงโทษโดย ครั้งที่ ๑ ตักเตือน ครั้งที่ ๒ จับโกนผมแห่งประจันและถูกโบย ครั้งที่ ๓ ขับไล่ออกจากหมู่บ้านและให้พ้นจากการเป็นสมาชิก ชาวบ้านที่นับถือลัทธิฤๅษี จะมีความศรัทธา เชื่อฟัง คำสั่งสอนของฤๅษีอย่างเคร่งครัด สิ่งไหนที่ฤๅษีเห็นว่าไม่ดี ไม่เหมาะสม พวกเขาจะไม่ยอมทำเป็นอันขาด เช่น ห้ามสูบบุหรี่ สูบกัญชา ดื่มสุรา

ป้ายแสดงกฎวินัย ข้อห้ามของชาวบ้านเลตองคุ

ลักษณะที่โดดเด่นของกะเหรี่ยงเลตองคุ ที่นับถือลัทธิฤๅษี นิภาย
ตะละกู คือ การไว้ผมผมข้างหน้า สมาชิกลัทธิฤๅษีเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มจะปล่อย
ผมยาวโดยไม่ตัด บำรุงให้ดำกลับด้วยน้ำมันมะพร้าวและเมื่อยาวพอก็รวบ
เป็นมวยข้างหน้า อาจประดับด้วยดอกไม้หรือใบไม้ และใช้ผ้าโพกหรือพัน
ให้มีสีสันสวยงาม

ในประเทศไทยมีกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤๅษี กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ของอำเภออัมผาง จำนวน ๖ แห่ง คือ

๑. บ้านเลตองคุ	๒. บ้านมอตาฬว
๓. บ้านโกบอทะ	๔. บ้านทิบาเก
๕. บ้านช่องแปะ	๖. บ้านแม่จันทะเก่า
๗. บ้านพอกะทะ	๘. บ้านกุยเคลอะ

แต่ละหมู่บ้านเหล่านี้ไม่มีสำนักฤๅษี มีเพียงบ้านเลตองคุเท่านั้นที่มีสำนักฤๅษีตั้งอยู่ เมื่อมีงานบุญหรือเทศกาลสำคัญ เช่นเข้าพรรษา ออกพรรษา ชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นจะต้องเดินทางรอนแรม ค้ำคินตามรายทาง ซึ่งอาจใช้เวลาเดินทาง ๓ ถึง ๔ วัน เพื่อมาทำบุญหรือทำพิธีที่บ้านเลตองคุ

เมื่อประมาณ ๕๐ กว่าปีที่ผ่านมา (ก่อนปีพ.ศ.๒๕๐๐) หมู่บ้านเลตองคุมีวัดอยู่แห่งหนึ่ง มีพระสงฆ์ชาวมอญปกครองเป็นเจ้าอาวาส ต่อมาวัดไม่มีพระอยู่จึงกลายเป็นวัดร้าง ชาวบ้านเลตองคุจึงได้นำพระพุทธรูปทั้งหมด ประมาณ ๕๐ องค์ ไปไว้ยังสำนักฤๅษี พระพุทธรูปเหล่านี้เป็นศิลปะมอญและพม่า รวมถึงศิลปะสมัยอยุธยา บนหอพระยังเป็นที่เก็บงาช้างมีด้วยกัน ๒ คู่ แกะสลักลายฉลุเป็นพระพุทธรูปศิลปะพม่าซึ่งประณีตและสวยงามมาก ความเป็นมาของงาช้างคู่นี้ใหญ่ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเล่าว่า แต่เดิมในสำนักฯ มีช้างอยู่เชือกหนึ่งเป็นช้างแสนรู้คอยรับใช้ฤๅษีเวลาทำพิธีกรรมหรือมีงานบุญ ช้างเชือกนี้จะมานอนคุกเข่าหมอบอยู่ใกล้ ๆ บริเวณที่ทำพิธี พอช้างเชือกนี้ล้มตายลงฤๅษีจึงได้ตัดงาไว้และให้ช่างในประเทศพม่าแกะสลักเป็นรูปพระพุทธรูป เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของช้างเชือกนี้ ในสมัยต่อ ๆ มาลูกหลานของฤๅษีถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นของคู่บ้านคู่เมืองจะมีการเคารพกราบไหว้กันทุกวันพระ

ภาพประกอบจาก thongthailand.igetweb

ร้านค้าในหมู่บ้านเลตองคุ

เจ้าพรชาคณิไม่กินเงและไม้
นับถือฤกษ์วันพระห้ามเข้า

การแต่งกาย

เสื้อผ้าของกะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ปัจจุบันกะเหรี่ยงหลายกลุ่มก็ไม่ค่อยใส่เสื้อผ้าประจำเผ่าในชีวิตประจำวันแล้ว แต่ยังมีกลุ่มกะเหรี่ยงสะกอและโปรว้ที่ยังคงใส่เสื้อผ้าประจำเผ่าอยู่

การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงนั้นเรียบง่าย ไม่มีเครื่องประดับมากมาย จึงไม่มีความโดดเด่นเหมือนชาวเขากลุ่มอื่น กะเหรี่ยงผู้ชาย นิยมใส่เสื้อแขนสั้น สีดำหรือแดงมีเชือกถักเป็นพู่ริ้วแถว สวมกางเกงสีดำขายาวแบบจีน ซึ่งเรียกว่า “เตี่ยวสะดอ” หรือบางครั้งก็สวมใส่กางเกงขาก๊วยแบบพม่า ใช้ผ้าโพกศีรษะสีต่าง ๆ แต่ในปัจจุบัน กะเหรี่ยงผู้ชายหันมาสวมกางเกงขายาวแบบคนพื้นราบบ้างแล้ว

สำหรับกะเหรี่ยงผู้หญิง ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่มาก จึงมีการแต่งกายที่
แยกแยะออกไปอย่างชัดเจนระหว่างหญิงที่โสดและหญิงที่แต่งงานแล้วและถือ
ประเพณีการแต่งกายอย่างเคร่งครัด โดยหญิงสาวโสดชาวกะเหรี่ยงมักจะ
สวมชุดกระโปรงทรงกระสอบสีขาว ยาวลงไปถึงข้อเท้า เสื้อทรงกระบอก แขนสั้น
คอเป็นรูปตัววี ถักด้วยสีแดงขลิบรอบคอเสื้อ ผ่าลงไปถึงช่วงล่าง ระหว่างเอว
จะทอดด้วยผ้าสีแดงคาดเอาไว้คล้ายเข็มขัด ส่วนใหญ่ผู้หญิงกะเหรี่ยงจะทอผ้า
ใช้เองด้วยเครื่องมือแบบง่าย ๆ ตามประเพณีผู้หญิงทุกคนที่ยังไม่ได้แต่งงาน
ต้องสวมชุดยาวสีขาวที่เรียกว่า “เซควา” เมื่อแต่งงานแล้วต้องเปลี่ยนมาใส่
เสื้อสีดำแดงที่เรียกว่า “เซ โม่ ชู” และผ้าถุงห้ามกลับไปใส่ชุดขาวอีก

การแต่งกายของหญิงชาวกะเหรี่ยง มักจะแต่งกายตามประเพณีของ
เผ่าพันธุ์โดยไม่เลือกเวลา หมายถึงหญิงสาวโสดของชาวกะเหรี่ยง หรือ
หญิงสาวที่แต่งงานแล้ว ก็จะต้องแต่งกายตามกฎหมายประเพณีที่ระบุแยกเอาไว้
อย่างชัดเจนตลอดเวลา

การแต่งกายของกระเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤๅษี

กระเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤๅษี ผู้ชายต้องไว้ผมยาวแล้วมวยผมไว้ตรงกลางกระหม่อม ใส่สร้อยสีเขียวหรือสีน้ำเงิน เสื้อเชิ้ตแขนยาวผ่าอก ไม่มีลวดลาย สีของเสื้อที่นิยมใส่กันมากคือ สีขาว สีน้ำเงิน สีฟ้า ชุดที่กล่าวมานี้เป็นชุดที่ใส่อยู่กับบ้านหรือใส่ไปทำงาน สำหรับชุดที่สวมใส่ไปทำบุญ ผู้ชายทุกคนต้องมีคือ ชุดคลุมสีขาวแถบสีแดงหรือสีบานเย็น โปกหัวด้วยผ้า

ผู้หญิงกระเหรี่ยงที่นับถือลัทธิผี ถ้าเป็นโสดจะใส่ชุดคลุมสีขาว ซึ่งตราบใดที่ยังไม่มีครอบครัวก็จะใส่ชุดสีขาวตลอดไป ผู้หญิงที่สูงอายุจะใส่เสื้อแขนสั้นสีแดงเลือดนก ผ้าถุงสีแดงเลือดนก สำหรับผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้วจะสวมเสื้อสีดำหรือสีน้ำเงิน ส่วนการไว้ทรงผมจะไว้ผมยาวกันทุกคน แล้วมวยผมไว้ตรงท้ายทอย ถ้าไปที่หมู่บ้านเลตองคุหากจะดูว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายต้องสังเกตดูที่การไว้มวยผม เพราะผู้ชายจะมวยผมไว้ตรงกลางกระหม่อม ส่วนผู้หญิงจะมวยผมไว้ตรงท้ายทอย สำหรับผ้าถุงและเสื้อของผู้หญิงจะไม่มีลวดลาย การใส่ผ้าถุงของผู้หญิงในหมู่บ้านทุกคนต้องใส่สีเดียวกันหมดและเหมือนกัน

บ้านปกาเกอะญอ

ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวปกาเกอะญอนั้นเรียบง่าย สงบ รักธรรมชาติ ไม่ชอบการต่อสู้ กะเหรี่ยงจะมีการตั้งถิ่นฐานทำมาหากินเป็นหลักแหล่ง ไม่ชอบโยกย้ายที่อยู่ จึงมีชีวิตที่สันโดษและสมถะ ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเป็นแบบถาวร นิยมสร้างเป็นบ้านยกพื้นสูง มีชานบ้าน บางแห่งก็ตั้งบ้านเรือนบนที่ราบทั่วไป บ้านของปกาเกอะญอ มีลักษณะเป็นบ้านยกพื้นสูงจากดินราวเมตรกว่า ๆ ส่วนใหญ่จะปลูกบ้านหลังเล็ก ๆ คล้ายกระท่อมหรือทำพอดีสำหรับสมาชิกในครอบครัว ที่มีเพียงพ่อ แม่ ลูก หลังคามุงด้วยใบตองตึงหรือหญ้าคา ภายในห้องโล่งเป็นห้องเดียว โดยมีเตาไฟอยู่กลางบ้าน สำหรับใช้หุงต้มอาหารและให้ความอบอุ่น มีลักษณะเป็นกระบะดินและก่อเตาไฟอยู่กลาง การปลูกบ้านลักษณะหลังคาคลุมเช่นนี้ ทำให้ห้องภายในบ้านดูทึบและมีมืด บ้านปกาเกอะญอแต่ละหลังมักจะปลูกใกล้ชิดกัน และมียุงข้าวแยกออกจากตัวบ้านต่างหาก หมู่บ้าน มีทั้งขนาดเล็ก ๖-๗ หลัง หรือขนาดใหญ่ ๔๐-๕๐ หลังคาเรือนขึ้นไป ซึ่งแต่ละหมู่บ้านไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ก็จะมีหัวหน้าหรือผู้นำ กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าเดียวที่มีการอนุรักษ์ดินน้ำ ต้นไม้ ธรรมชาติแวดล้อม แต่ละหมู่บ้านจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ วินัย ข้อบังคับของหมู่บ้าน เช่นหมู่บ้านเลตองคุ ที่มีกฎระเบียบชัดเจน

ภาพประกอบจาก www.pixphos.net/for:

ลักษณะบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงแห่งเลตองคุ

ลักษณะบ้านเรือนของชาวบ้านเลตองคุ ส่วนใหญ่จะยกพื้นสูงพอที่จะเก็บรถไถนาแบบเดินตาม และนั่งทอผ้าได้ถนัด วัสดุสร้างบ้านมีทั้งไม้ไผ่ และไม้ยืนต้น หลังคาใช้วัสดุหลายอย่าง มีทั้งหญ้าคา ไม้เกล็ด กระเบื้องหรือสังกะสีถาวร บ้านมักจะมีพื้นที่โล่งสำหรับรับแขกและนั่งคุยกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว มักจะไม่ทำฝายบ้านอย่างแน่นหนานัก แต่เปิดโล่งให้ลมโกรกได้ คราวไฟมีทั้งอยู่ในตัวบ้าน และแยกไปอยู่หลังบ้าน

สำหรับชาวเลตองคุที่ยังนับถือและเลื่อมใสศรัทธาพุทธศาสนา จะสร้างบ้านขนาดเล็กอีก ๑ หลัง พร้อมทั้งเตาไฟ ซึ่งถือว่าเป็นที่อยู่สำหรับผีบรรพบุรุษ และสำหรับการทำพิธีที่นี้ บ้านขนาดเล็กนี้จะเรียกว่า “เดอพะโด” ซึ่งแปลว่าเรือนใหญ่ บริเวณบ้านจะทำเพิงสำหรับครกตำข้าวที่ใช้เท้าเหยียบ และเพิงเก็บฟืน ส่วนใหญ่จะเก็บฟืนไว้ใต้ถุนบ้าน เกือบทุกบ้านทำรั้ว ซึ่งอาจจะล้อมรอบหลายหลังที่เป็นบ้านพ่อแม่และบ้านลูก

ประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณีสำคัญของกะเหรี่ยง

ด้วยวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงดำเนินชีวิตผูกพันกับธรรมชาติมานับพันปี ชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจึงกลมกลืนและแนบแน่นกับธรรมชาติ ชาวกะเหรี่ยงมองปรากฏการณ์ธรรมชาตินั้นด้วยความรู้เท่าทันว่าเป็นธรรมดา และพร้อมที่จะเผชิญกับภัยธรรมชาติอย่างมั่นคง ธรรมชาติมีสองด้าน เราจะต้องพบทั้งสองด้าน คือ มีสุขและมีทุกข์ มีอímและมีอด มีได้ก็มีเสีย ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนอยู่เสมอ ไม่มีอะไรแน่นอน ให้ทำใจยอมรับกับความเป็นจริง อย่าไปฝืนกับธรรมชาติ นอกจากการนับถือผีแล้วชาวกะเหรี่ยงยังนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ และมีประเพณีที่น่าสนใจต่าง ๆ มากมาย

กะเหรี่ยงนับถือผีและวิญญาณ จึงมีประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงผีอยู่เสมอ ผีที่ชาวกะเหรี่ยงนับถือมีอยู่ ๒ อย่าง คือ ผีตึกกับผีร้าย ผีตึกคือผีบ้าน ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาบ้าน หรือผีเจ้าที่นั่นเอง ผีเรือนคือผีบรรพบุรุษ เช่นปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้ว วิญญาณยังคงวนเวียนคุ้มครองลูกหลานอยู่ ชาวกะเหรี่ยงจะมีพิธี เช่น บวงสรวงบูชาผีเรือน อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง เพื่อให้ปลอดภัยจากการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือรอดพ้นจากภัยทั้งปวง นอกจากการเลี้ยงผีบ้านผีเรือนแล้ว ชาวกะเหรี่ยงยังมีพิธีเลี้ยงผีไร่ผืนา ผีป่า ผีตอย อีกด้วย ทั้งนี้ อาศัยหมอผีผู้มีความรู้ในเรื่องไสยศาสตร์ เวทมนต์คาถา เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีเหล่านี้ ซึ่งอาจจะมีการทำผีตึกและผีร้าย ที่อยู่ตามป่าเขาลำธารทั่วไป คอยลงโทษผู้ที่ผ่านไปให้ได้รับความเดือดร้อน ความเชื่อถือในเรื่องผีและวิญญาณของชาวกะเหรี่ยง จึงมีผลต่อสังคมชาวกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก และทำให้เกิดคุณธรรมขึ้น เพราะไม่มีใครกล้าทำความผิด แม้ต่อหน้าและลับหลัง นอกจากการนับถือผีแล้วชาวกะเหรี่ยงยังนับถือคริสต์ศาสนา และพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งก่อให้เกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมในเผ่าขึ้น

ประเพณีกินข้าวใหม่ (อ้อปือซอโคะ)

วันขึ้นปีใหม่ ภาษาปกากะญอเรียกว่า อ้อปือซอโคะ เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในเดือนมกราคมระหว่างวันขึ้น ๑ ค่ำ ถึง ๓ ค่ำ ของทุกปี ซึ่งตรงกับช่วงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยจัดพิธีกินข้าวใหม่ไปพร้อมกัน

พิธีกินข้าวใหม่หรือ อ้อปือซอโคะ เป็นการร่วมฉลองแสดงความยินดีต่อผลผลิตข้าวและแสดงความกตัญญูต่อกันโกปีเก่า ซึ่งเป็นตำนาน ที่มาของประเพณีนี้ และเป็นพิธีกรรมที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้วยพรแก่กันและกัน มีการมัดมือให้คนอื่น ๆ โดยไม่เฉพาะเจาะจงว่า ต้องเป็นผู้ใหญ่จึงจะมัดมือให้กับผู้น้อย แต่ทุกคนสามารถมัดมืออวยพรให้กันได้ เมื่อครั้งเก่ก่อนพิธีกินข้าวใหม่ จะกระทำการร่วมกันทั้งหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบัน ระบบการผลิตข้าวของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป การแลกเปลี่ยนแรงงานที่เรียกว่า เอามื้อเอาแรง ซึ่งทำให้การเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จในเวลาไล่เลี่ยกันค่อย ๆ เลือนหาย ปัจจุบันยังมีปกากะญอ หมู่บ้านที่จอซี ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ที่ยังคงรักษาสืบทอดประเพณีอ้อปือซอโคะนี้เอาไว้

สำหรับขั้นตอนในการประกอบพิธีเริ่มจาก การเตรียมอุปกรณ์ในการประกอบพิธี ประกอบด้วยยุงขนาดเล็กเพื่อรวบรวมข้าวที่ล้อมด้วยไม้ไผ่สานประดับประดาด้วยดอกไม้สีแดงและสีเหลือง กลุ่มหนุ่มสาวจะจัดเตรียมสถานที่และการละเล่นพื้นบ้าน อาทิ เสออาบน้ำมัน เวทีมวยทะเล เตรียมอาหารในการประกอบพิธี เช่น การเผาข้าวหลาม การต้มเหล้าเพื่อใช้ในการประกอบพิธีและดื่มฉลองในวันขึ้นปีใหม่ จัดหาสัตว์สำคัญที่มีความหมายในการประกอบพิธี เช่น ตุ่น อัน นกคุ้ม กุ้ง ปู ปลา หอย เต่า ผักกูด หน่อหวาย โดยจะหาจากป่ารอบ ๆ หมู่บ้าน ส่วนกลุ่มพ่อบ้านจะรวมตัวกันที่บ้านของผู้ใหญ่บ้านเพื่อจัดการกับหมูขนาดใหญ่ เพื่อเตรียมเป็นอาหารกินกันในพิธี

กลุ่มหนุ่มสาวจะรวมตัวกันที่ลำห้วยใสสะอาดหน้าหมู่บ้าน เพื่อกรอกข้าวเหนียวที่ทุกคนนำมารวมกันลงในกระบอกไม้ไผ่และน้ำเปล่า และเผาข้าวหลามไม่น้อยกว่าห้าร้อยกระบอก ในตอนเย็น ชาวบ้านจะทยอยนำข้าวเปลือก และผลผลิตจากไร่ของตนมารวมกันที่ลานพิธีเพื่อรอการทำการเรียกขวัญ เมื่อเสร็จพิธีเรียกขวัญ ทุกคนในหมู่บ้านจะกินข้าวใหม่ร่วมกัน อันประกอบด้วยแกงกะโละโปะ แกงหมูใส่หยวก แกงฟักทองใส่ปลากระป๋อง เพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่า เมื่อกินอาหารร่วมกันแล้ว จะทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่มีการแตกแยก หลังจากเสร็จพิธีกินข้าวใหม่แล้ว จะมีการมัดมือเพื่อให้พรแก่กันและกัน

ประเพณีอ้อป้อซอโคะ ของปกากะญอ เป็นประเพณีที่ชาวบ้านต้องการสืบทอดพิธีกรรมของชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น ประเพณีดังกล่าวยังเป็นเครื่องมือแสดงพลัง ความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้วิถีชีวิตปกากะญอที่อยู่ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ยังคงเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

ประเพณีกัจจอลาขุ

การผูกข้อมือเรียกขวัญ (กัจจอลาขุ) เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณีและวัฒนธรรมของชนเผ่าปกาเกอะญอ ซึ่งจัดขึ้นในเดือนสิงหาคม ขึ้น ๑๕ ค่ำของทุกปี การผูกข้อมือเรียกขวัญ (กัจจอลาขุ) เป็นความเชื่อ ที่ว่าทำให้ลูกหลานและคนในชุมชนอยู่เย็นเป็นสุขและปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และเป็นการสร้างความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่คนในครอบครัว และชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นการถ่ายทอดพิธีกรรมให้แก่ชนรุ่นหลังได้ ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันอนุรักษและสืบทอดวัฒนธรรมของชนเผ่าให้คงอยู่ต่อไป การผูกข้อมือเดือนสิงหาคม (ลาขุ) เป็นประเพณีประจำเผ่าของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งจัดขึ้นทุกปีและจะทำการผูกข้อมือในเดือนสิงหาคมเพียงเดือนเดียวเท่านั้น เดือนอื่นนั้นผูกข้อมือไม่ได้

ก๊อจือลาขุ บ้านพะเต๊ะ อำเภอแม่สอด

ก๊อจือลาขุ อำเภออุ้มผาง

ก๊ี้จ้อลาขุ อำเภอมะเระมอด

ก๊ี้จ้อลาขุ อำเภอบบพระ

ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ พิธีนี้จะจัดขึ้นเมื่อชาวกะเหรี่ยงสร้างบ้านเรือนใหม่ ซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็นและมีความสำคัญมาก เพราะชาวกะเหรี่ยงถือว่า หากสร้างบ้านเสร็จแล้วไม่ได้ทำพิธีขึ้นบ้านใหม่ ผู้เข้าอยู่อาศัยก็จะไม่มีความสุข ดังนั้นพิธีขึ้นบ้านใหม่ของชาวกะเหรี่ยงจึงถูกจัดขึ้นโดยจัดเลี้ยง สุรา อาหาร ฆ่าหมู ฆ่าไก่ เลี้ยงกัน สำหรับแม่บ้านก็จะจัดทำขนมหรือข้าวปุก (ข้าวเหนียวตำคลุกงา) และข้าวต้มมัด เลี้ยงกันอย่างสนุกสนานครึกครื้นมีการร้องเพลง อวยพรให้เจ้าของบ้านด้วย

ประเพณีการแต่งงาน การแต่งงานคือความหวังสูงสุดที่หนุ่มสาวกะเหรี่ยงต่างรอคอยกัน ฝ่ายชายจะส่งผู้เฒ่าของตนอย่างน้อย ๒ คน ไปสู่ขอหญิงสาวต่อบิดามารดาเป็นการถามความสมัครใจและเพื่อให้หญิง ได้เตรียมตัวเอาไว้ เมื่อตกลงจึงจัดพิธีแต่งงานกันขึ้นอย่างใหญ่โตสนุกสนานรื่นเริงกันทั้งหมู่บ้าน มีการล้มหมูหลายตัวแล้วแจกกันไป มอบให้เพื่อนบ้านเพื่อทำอาหารเลี้ยงแขกที่มาร่วมพิธี

แต่ในกรณีที่ได้เสียกันมาก่อน การแต่งงานจะทำได้ง่ายขึ้น ง่าย ๆ พอเป็นพิธีเท่านั้น ไม่มีแขกมาก โดยเฉพาะหนุ่มสาวที่ยังโสดจะไม่มาร่วมพิธีเลย เพราะถือว่าเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีผิดขนบธรรมเนียมการจัดพิธีแต่งงานของชาวกะเหรี่ยง

ประเพณีงานศพ หากมีผู้ตายในหมู่บ้านกะเหรี่ยง เขาจะเก็บศพไว้บนบ้านของผู้ตาย ก่อนจะนำไปฝังที่ป่าช้าหมู่บ้าน บางหมู่บ้านก็ใช้วิธีเผาศพ บรรดาญาติพี่น้องและทุกคนในหมู่บ้านต้องไปร่วมงาน เพราะกะเหรี่ยงถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ของใช้ส่วนตัวจะถูกนำไปวางไว้ที่หลุมฝังศพหรือทำลายบางส่วนอาจจะนำไปวางไว้บนหลุมศพเพื่อวิญญาณจะได้เอาไปใช้ในโลกลูกหน้า ก่อนเคลื่อนศพไปป่าช้าจะยิงปืนขึ้นฟ้าพร้อมกับตีกองและฆ้องอย่างอึกทึก แล้วหามศพวนเวียนไปมา เพื่อไม่ให้ผู้ตายจำทางกลับบ้านได้ เมื่อฝังศพเสร็จแล้วจะฆ่าไก่เช่นสังเวย แก่ผู้ตายอีกตัวหนึ่ง ก่อนจะเดินทางกลับบ้าน

ประเพณี วัฒนธรรม ของปกากะญอที่นับถือลัทธิฤๅษี

ปกากะญอที่นับถือลัทธิฤๅษี ของหมู่บ้านเลตองคุ ตำบลแม่จัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความแตกต่างจากปกากะญอทั่วไปโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะด้านศาสนาและความเชื่อ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ทางด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมา ชาวบ้านเลตองคุมีประเพณีที่สำคัญและน่าสนใจ ดังนี้

๑. ประเพณีจุดไฟบูชาฤๅษี เป็นประเพณีที่ทำขึ้นเพื่อรำลึกถึง อาจารย์พระฤๅษี พื่อฮิสิ โจวยุ ฤๅษีองค์ที่ ๒ แห่งหมู่บ้านเลตองคุ ผู้สละชีพ ด้วยการกระโดดเข้ากองไฟฆ่าตัวตายเพื่อประท้วงพม่าผู้รุกราน ประเพณีนี้ ทำกันในช่วงเดือนธันวาคม ของทุกปี

ประเพณีสงฆ์น้ำองค์ฤๅษีในวันสงกรานต์

เป็นประเพณีที่ ชาวกระเหรี่ยงบ้านเลตองคุจะได้แต่งตัวงดงตาม วัฒนธรรมของชนเผ่า และไปรวมตัวกันที่สำนักฤๅษี นำเครื่องบูชาที่เป็นอาหาร มังสวิริติ ขนมหวานใส่สีสวงาม และให้เด็กผู้หญิงนำอาหารเหล่านี้เทินหัวไป ถวายให้องค์ฤๅษีและสามเณร เมื่อถึงเวลาสร้งน้ำ องค์ฤๅษีจะเดินไปที่ส่วนปลาย ของท่อไม้ไผ่ ร่องน้ำที่หยาดมาจากต้นรางไม้ไผ่ด้วยน้ำสะอาดของสาวก ถือเป็น การสร้งน้ำองค์ฤๅษีในวันสงกรานต์ หลังจากนั้นชาวกระเหรี่ยงฤๅษีก็จะรดน้ำ ดำหัวขอพรกันตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นที่สนุกสนาน

อาหารการกิน

อาหารของปกากะญอจังหวัดตาก มีความคล้ายคลึงกัน วัสดุที่นำมาประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นผักพื้นบ้าน หรือหาได้ตามป่าเขา ในที่นี่จะขอกกล่าวถึงอาหารของกระเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤๅษี แห่งบ้านเลตองคุ ชาวเลตองคุจะรับประทานข้าวเจ้าเป็นหลัก อาหารประกอบไปด้วยน้ำพริก ซึ่งนิยมมากอย่างหนึ่งคือ น้ำพริกกะปิ กินกับผักป่าตามฤดูกาล เช่น หน่อไม้ (รวมทั้งหน่อไม้ดอง) เห็ด ผักกูด ลูกเนียง (รวมถึงลูกเนียงดอง) แองผักที่ปลูกเองและเก็บจากป่า เช่น ผักเผ็ดโอเห็น ตะพาบน้ำ ฯลฯ รวมทั้งการเก็บน้ำผึ้งป่า อาหารจำพวกปลา เช่น ปลาเค็ม ปลากะปอง ลูกศิษย์ของสำนักฤๅษี จะทานอาหารเพียงวันละ ๒ มื้อ คือ มื้อเช้ากับมื้อเย็น ที่ทานเป็นประจำคือน้ำพริกจิ้มกับผักสดหรือผักต้มซึ่งหาได้ตามป่านอกจากนั้นยังมีน้ำปลาร้า ต้มใส่ยอดส้มป่อย และเนื้อสัตว์ ๒ เท่าที่เป็นสัตว์ป่า และจะไม่ทานเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงไว้เด็ดขาด

ต้มจืดใส่ผักขอม

แกงหยวกกล้วย

แกงกะโหละโปะ เป็นแกงยอดนิยม
ที่น้ำเอาผักต่าง ๆ
มาแกงใส่กะปิ เกลือ และใส่ข้าวลงไป

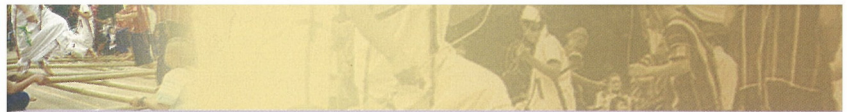

อัศจรรย์ความเชื่อ

จารีต ความเชื่อของชาวปกาเกอะญอ มีกฎข้อห้ามต่าง ๆ มากมาย สืบเนื่องมาจากความศรัทธาต่อผีและวิญญาณ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่สกัดกั้น คนทำความชั่ว เป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาในด้านการทำมาหากิน ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็น

ความเชื่อเรื่องการเกิด (ตีต่าเบล) เมื่อทารกเกิด สายรกที่ตัดออก แล้ว จะถูกบรรจุลงกระบอกไม้ไผ่ปิดฝาด้วยเศษผ้า แล้วนำไปผูกไว้ตามต้นไม้ ในป่ารอบหมู่บ้าน พร้อมอธิษฐานให้เด็กน้อยโต แข็งแรง ดังต้นไม้ และจะ ห้ามตัดโดยเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าขวัญของทารกจะอาศัยอยู่ที่นั่น หากตัดทิ้ง จะทำให้ขวัญของทารกหนีไปและทำให้ทารกล้มป่วยลงหากว่าผู้ใดตัดต้นไม้ ต้นนี้โดยเจตนา จะต้องถูกปรับด้วยไก่หนึ่งตัว พ่อแม่ก็นำไก่ตัวนี้ไปทำพิธี เรียกขวัญทารกกลับคืนมา

ความเชื่อเรื่องผีป่า กะเหรี่ยงมีความเชื่อเรื่องผีป่า ซึ่งผีบางตนจะนำ ความเดือดร้อนมาให้ เช่น ทำให้ไม่สบาย หรือทำให้ต้องประสบเคราะห์ภัย ต่าง ๆ นานา หรือแม้กระทั่งเชื่อว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ที่ไม่สบาย โดยรักษาอย่างไร ก็ไม่หายเป็นเพราะถูกผีทัก จะต้องทำพิธีไล่ผีหรือผูกข้อมือเพื่อเรียกขวัญ กลับมา นอกจากจะทำพิธีไล่ผีแล้ว จะต้องทำพิธีเซ่นไหว้ผีบ้าน ผีเรือน เพื่อ คุ่มครองอันตรายต่าง ๆ และดลบันดาลให้คนในหมู่บ้านกินดีอยู่ดี ซึ่งจะต้อง เช่นไหว้ในวันพระจันทร์หาย วันพระจันทร์ครึ่งดวง วันพระจันทร์เต็มดวง

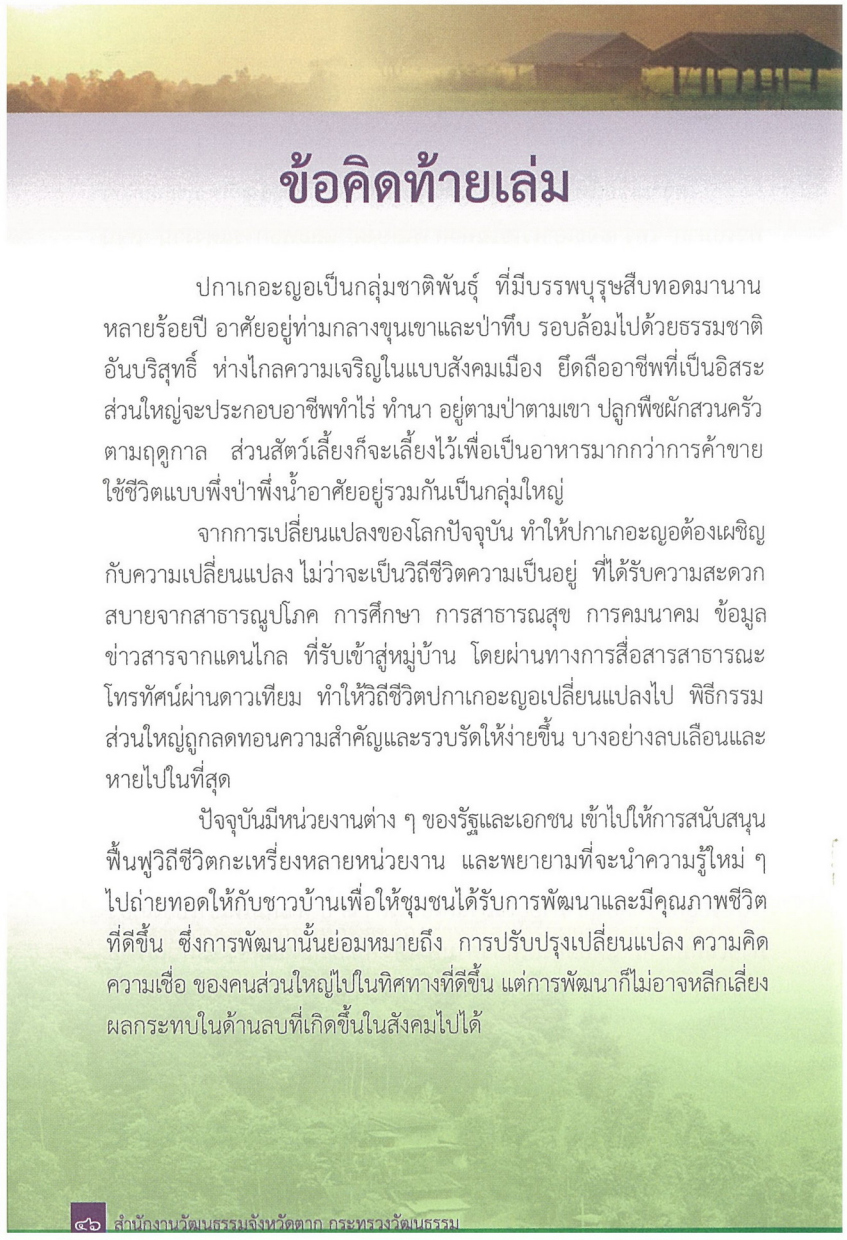
ความเชื่อเรื่องการเลี้ยงหมูดำพื้นบ้าน มีความสำคัญกับปากาเกะญอทั่วไปมาก เพราะจะเอาไว้ใช้ในพิธีการเลี้ยงผี และพิธีการแต่งงาน ส่วนหมูพันธุ์จะใช้ในการประกอบพิธีการไม่ได้ จะทำให้ผิดผี อาหารที่ใช้ในการเลี้ยงหมู ได้แก่ รำ หยวกกล้วย ใบบอนและน้ำ แล้วผสมให้เข้ากัน จากนั้นก็สามารถใช้เลี้ยงหมูได้

ความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้ามของปากาเกะญอบ้านขุนห้วยแม่ท้อ

- ห้ามผู้หญิงกินข้าวในหม้อ เพราะเชื่อว่าจะทำให้คลอดลูกยาก
- ห้ามข้ามเขียง เพราะจะทำให้คลอดลูกยาก
- ห้ามใช้ไม้กวาดตีลูก จะทำให้เด็กอ่อนเพลีย ไม่มีแรง และไม่ฉลาด
- ห้ามเด็กกินหัวไก่ เพราะจะทำให้ตื้อ

ความเชื่อของกะเหรี่ยงบ้านเลตองคุ

กฎความเชื่อในการเป็นลูกศิษย์ของสำนักฤๅษี ต้องมีการทำพิธีชำระล้างร่างกายและนำของไปถวายฤๅษี มีมิด ๓ เล่ม ขวาน ๑ เล่ม เสื่อ ๑ ผืน หมอน ๑ ใบ มะพร้าว ๑ ลูก กล้วย ๓ หวี ขนมน ข้าวต้ม เทียนซีผึ้งบริสุทธิ์น้ำหนัก ๑ กิโลกรัม เมื่อทำพิธีบวรณาตัวเข้าเป็นลูกศิษย์เรียบร้อยแล้ว ต้องเข้ามาอยู่ในสำนักเป็นเวลา ๓ ปี ห้ามไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวภายในหมู่บ้าน แต่ออกไปเที่ยวตามป่าได้ สมาชิกัลลัทธิฤๅษี จะกินเฉพาะเนื้อสัตว์ ๒ เท้า เช่น นก ไก่ป่าฯ จะไม่ทานเนื้อสัตว์ ๔ เท้า เต็ดขาด

ข้อคิดท้ายเล่ม

ปกากะญอเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีบรรพบุรุษสืบทอดมานานหลายร้อยปี อาศัยอยู่ท่ามกลางขุนเขาและป่าทึบ รอบล้อมไปด้วยธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ห้างไกลความเจริญในแบบสังคมเมือง ยึดถืออาชีพที่เป็นอิสระ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา อยู่ตามป่าตามเขา ปลุกพืชผักสวนครัวตามฤดูกาล ส่วนสัตว์เลี้ยงก็จะเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารมากกว่าการค้าขาย ใช้ชีวิตแบบพึ่งพาพึ่งน้ำอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ทำให้ปกากะญอต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ได้รับความสะดวกสบายจากสาธารณูปโภค การศึกษา การสาธารณสุข การคมนาคม ข้อมูลข่าวสารจากแดนไกล ที่รับเข้าสู่หมู่บ้าน โดยผ่านทางสื่อสารสาธารณะ โทรศัพท์ผ่านดาวเทียม ทำให้วิถีชีวิตปกากะญอเปลี่ยนแปลงไป พิธีกรรมส่วนใหญ่ถูกลดทอนความสำคัญและรวบรัดให้ง่ายขึ้น บางอย่างลบเลือนและหายไปมากที่สุด

ปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน เข้าไปให้การสนับสนุนฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงหลายหน่วยงาน และพยายามที่จะนำความรู้ใหม่ ๆ ไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้านเพื่อให้ชุมชนได้รับการพัฒนาและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนานั้นย่อมหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ความคิด ความเชื่อ ของคนส่วนใหญ่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่การพัฒนานี้ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบในด้านลบที่เกิดขึ้นในสังคมไปได้

ดังนั้น พวกเราประชาชนทั่วไปที่เรียกตัวเองว่า ชาวเมือง ควรได้คำนึงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิมของปกาเกอะญอ เคารพในความคิด ความเชื่อ กฎเกณฑ์ของคนในหมู่บ้าน ในการเดินทางขึ้นไปเยี่ยมเยือนพวกเขา จึงควรปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่รู้จักวัฒนธรรมต่าง ๆ ของปกาเกอะญอพอสมควร แสดงความรัก ความเมตตา ไม่ดูถูกเหยียดหยาม หรือแสดงความรังเกียจต่อพวกเขา

สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสนับสนุนการสืบทอดวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของปกาเกอะญอนั้น ควรต้องศึกษาอย่างถ่องแท้ถึงความต้องการของเขา ควรสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจให้กับชุมชน ว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง พื้นฟูและดูแลรักษา สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ที่เป็นสมบัติของท้องถิ่นและมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของทุกคนในชุมชน สื่อมวลชนควรสนับสนุนประชาสัมพันธ์งานด้านวัฒนธรรมของปกาเกอะญอให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

บรรณานุกรม

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า. กรุงเทพฯ : แพรวพทยา,
๒๕๔๐.

ขวัญชีวัน บัวแดง. กะเหรี่ยง หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง.

ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนาสถาบันวิจัยสังคม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มิ่งเมือง, ๒๕๔๙.

ณัชชาพิชญ์ พุทธิวิสุทธ์. มหัศจรรย์ชีวิตชนเผ่าที่เรา(ไม่)คุ้นเคย.

กรุงเทพฯ : ยูโรปาเพรส บจก, ๒๕๓๗.

สมัย สุทธิธรรม. สารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง กะเหรี่ยง.

กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๐๒๐ เวิลด์ มีเดีย จำกัด, ๒๕๔๒.

สุรวุฒ จันทรงาม. (สัมภาษณ์) ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์โดยอ้อมอรุณ คำแสน. ที่ว่าการอำเภออุ้มผาง.

บุญเรือง วันทา. ประวัติความเป็นมาของบ้านเลตองคุและลัทธิฤๅษี.

พฤษภาคม ๒๕๓๔.

ถิ่นฐานบ้านเรา ชาวปกากะญอ

บ้านเรามี	ผืนดิน	ถิ่นธรรมชาติ
ล้วนประกาศ	ความสมบูรณ์	พูนสุขยิ่ง
มีป่าเขา	ลำเนาไพร	กว้างใหญ่จริง
ทุกทุกสิ่ง	บ่งคุณค่า	“ปกากะญอ”
มีข้าวน้ำ	ลำธารใส	สุขใจนัก
มีความรัก	พันผูก	ลูกแม่พ่อ
ยึดแนวคิด	เศรษฐกิจ	แบบเพียงพอ
ขัดสนหนอ	มีน้ำใจ	ให้แบ่งปัน
มีความรู้	คู่วัฒนธรรม	นำชีวิต
ล้วนลิขิต	จากวิถี	ที่สร้างสรรค์
ครอบครัวเริ่ม	ชุมชนเสริม	เติมให้กัน
ที่वादฝัน	สำเร็จได้	ด้วยใจเรา
เราจึงภาค	ภูมิใจ	ในวิถี
ที่เรามี	เป็นทุน	รุ่นก่อนเก่า
“ปกากะญอ”	เมืองตาก	บ้านของเรา
ไม่แพ้เขา	ไม่แพ้ใคร	สุขใจเอ๋ย.

กิตติพงษ์ เทพนิกร : ร้อยกรอง

๙ กรกฎาคม ๒๕๕๖

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก

กระทรวงวัฒนธรรม

โทรศัพท์ โทรสาร ๐๕๕ ๕๐๗๗๒๒, ๐๕๕ ๕๐๗๖๕๖

www.takculture.com